

Předmluva	11
1 Lingvistická prehistorie	13
1.1 Vznik a vývoj člověka.....	13
1.1.1 Původ člověka a základní vývojová řada	13
1.1.2 „Lidské“ vlastnosti	14
1.2 Mluvený jazyk v archaických společenstvích	18
1.2.1 Problémy výzkumu „pravěkých“ jazyků.....	18
1.2.2 Současné „primitivní“ jazyky	19
1.2.3 Hypotézy o vzniku lidské řeči.....	20
1.3 Ostatní dorozumívací prostředky.....	22
1.3.1 „Přírodní“ prostředky komunikace	22
1.3.2 Optické a zvukové signály	22
1.3.3 Rituály	24
1.4 Absence lingvistiky	24
1.4.1 Neexistence vědy u pravěkého člověka	25
1.4.2 Problematika přechodu od pravěku do historického období	26
2 Starověk	27
2.1 Vznik písma ve velkých starověkých říších.....	27
2.1.1 Podmínky vzniku písma	27
2.1.2 Základní typy písma	28
2.1.3 Význam písma	30

2.2	Nepřímé důkazy o lingvistice v Mezopotámii, Egyptě a Číně.....	30
2.2.1	Mezopotámie	31
2.2.2	Egypt	31
2.2.3	Čína	32
2.2.4	Další starověké říše.....	33
2.3	Féničané a hláskové písmo	34
2.3.1	Vynález hláskového písma.....	34
2.3.2	Další vývoj hláskového písma	35
2.4	Staroindická fonetika a gramatika sanskrtu	36
2.4.1	Staroindická literatura a sanskrt.....	36
2.4.2	Fonetika ve staré Indii	36
2.4.3	Pániniho gramatika	37
2.4.4	Význam sanskrtu pro moderní lingvistiku.....	38
2.5	Starořecká jazykověda	38
2.5.1	Filozofie a jazykověda v antickém Řecku	38
2.5.2	Velcí filozofové a otázky jazyka	39
2.5.3	Dionysios Thrácký a gramatika řečtiny	40
2.6	Řím a latinské gramatiky	42
2.6.1	Římští gramatikové.....	43
2.6.2	Zlatý věk: Varro a Quintilianus	43
2.6.3	Pozdní období: Donatus a Priscianus	44
2.6.4	Boëthius	45
3	Středověk.....	47
3.1	Evropský středověk.....	47
3.1.1	Úpadek Římské říše	47
3.2	Raný středověk.....	48
3.2.1	Šíření křesťanství a písma.....	48
3.2.2	Isidor Sevillský	51
3.3	Scholastika a latinská gramatika	52
3.3.1	Scholastika a sedm svobodných umění	52
3.3.2	Latinská gramatika	52
3.4	Spekulativní gramatika a spor o univerzálie	53
3.4.1	Spekulativní gramatika.....	53
3.4.2	Petrus Hispanus a sémantika.....	54
3.4.3	Spor o univerzálie	55

3.5	Středověk a „vulgární“ jazyky	55
3.5.1	Latina a „vulgární“ jazyky	55
3.5.2	Arabská fonetika a gramatika	56
3.5.3	První náznaky evropských gramatik	56
3.5.4	Dante a italské dialekty	57
4	Od renesance do 18. století	59
4.1	Renesance a počátky nové doby	59
4.1.1	Převratné renesanční období	59
4.1.2	Pravopis a fonetika	60
4.1.3	První gramatiky moderních jazyků	60
4.2	Námořní objevy a zájem o exotické jazyky	61
4.2.1	Gramatiky exotických jazyků	61
4.2.2	Teorie gramatiky	62
4.2.3	Vícejazyčné slovníky	62
4.2.4	Náznaky komparatistiky	62
4.2.5	Náznaky historického studia jazyků	63
4.2.6	Význam renesanční jazykovědy	63
4.3	Humanismus, empirismus a reforma	63
4.3.1	Proměny nové doby	64
4.3.2	Martin Luther	64
4.3.3	Erasmus Rotterdamský	65
4.3.4	Petrus Ramus	67
4.3.5	Francis Bacon	68
4.3.6	Jan Amos Komenský	68
4.4	Racionalismus 17. století	69
4.4.1	Descartův racionalismus	69
4.4.2	Škola Port-Royal	69
4.4.3	Navazování na předchozí období	71
4.4.4	Giovanni Battista Vico	71
4.5	Osvícené 18. století	72
4.5.1	Fonetika a Hellwagův trojúhelník	72
4.5.2	Další gramatiky a slovníky exotických jazyků	73
4.5.3	Další náznaky srovnávací a historické gramatiky	74
4.5.4	Francouzští encyklopedisté	74
4.5.5	Johann Gottfried von Herder	75
4.5.6	James Harris	75
4.5.7	Význam „předvědecké“ lingvistiky	75

5 Srovnávací a historická gramatika 19. století.....	77
5.1 „Objevení“ sanskrtu	77
5.1.1 Počátky vědecké lingvistiky	77
5.1.2 Význam sanskrtu.....	78
5.2 Zakladatelé srovnávací a historické gramatiky	79
5.2.1 Rasmus Rask.....	80
5.2.2 Franz Bopp.....	81
5.2.3 Jakob Grimm.....	82
5.3 Další rozvoj srovnávací a historické gramatiky	83
5.3.1 Slavistika, romanistika a klasická filologie.....	84
5.3.2 Wilhelm von Humboldt	85
5.3.3 August Schleicher	87
5.4 Teorie o dokonalosti jazyků	89
5.4.1 Teorie o „dokonalých“ jazycích	89
5.4.2 Moderní pohled na dokonalost jazyků	90
5.5 Genetická klasifikace jazyků.....	90
5.5.1 Jazykové rodiny	90
5.5.2 Rodina indoevropských jazyků.....	90
5.5.3 Potíže genetické klasifikace	91
5.6 Rozvoj fonetiky	92
5.6.1 Stará metoda přímého pozorování.....	92
5.6.2 Experimentální fonetika.....	93
5.6.3 Krize fonetiky na konci 19. století	96
5.7 Mladogramatické hnutí	96
5.7.1 Vznik mladogramatického směru.....	96
5.7.2 Kritika mladogramatismu	98
5.7.3 Význam srovnávací a historické gramatiky	100
5.8 Nové směry	101
5.8.1 Lingvistická geografie a dialektologie.....	101
5.8.2 Kazaňská škola.....	104
5.8.3 Moskevská škola	106
5.8.4 Francouzská psychologická a sociologická škola.....	107
5.8.5 Estetický idealismus	109
5.8.6 Neolingvistika	110
5.8.7 Význam nových směrů	112

6 Evropský strukturalismus	113
6.1 Ferdinand de Saussure a ženevská škola.....	113
6.1.1 Vznik strukturální lingvistiky	113
6.1.2 Saussurův život a dílo	114
6.1.3 Kurs obecné jazykovědy.....	115
6.1.4 Synchronní a diachronní přístup.....	116
6.1.5 „Langue“ a „parole“	117
6.1.6 Jazyk jako systém	118
6.1.7 Sémiologie a společenský charakter jazyka.....	120
6.1.8 Teorie jazykového znaku	121
6.1.9 Saussurův odkaz.....	125
6.2 Pražská škola	125
6.2.1 Vznik a charakter pražské školy	125
6.2.2 Zakladatel Vilém Mathesius	126
6.2.3 Teze Pražského lingvistického kroužku	128
6.2.4 Klasické období.....	129
6.2.5 Vznik fonologie	131
6.2.6 Morfologie a Jakobsonova teorie privativních protikladů... 134	
6.2.7 Aktuální členění větné	137
6.2.8 Válečné a poválečné období.....	139
6.2.9 Vliv pražské školy na moderní lingvistiku	140
6.3 Kodaňská škola	140
6.3.1 Počátky kodaňské školy.....	141
6.3.2 Zakladatel glosematiky Louis Hjelmslev	141
6.3.3 „Prolegomena“ a základy nové teorie	142
6.3.4 Vztahy a funkce	144
6.3.5 Systém a proces	146
6.3.6 Nová teorie jazykového znaku.....	147
6.3.7 „Komutace“ a ostatní typy záměn.....	150
6.3.8 Postavení glosematiky v současné lingvistice.....	151
6.4 Ostatní strukturalisté a vliv strukturalismu na další vědy ... 153	
6.4.1 Západní Evropa	153
6.4.2 Sovětský svaz a východní blok	155
6.4.3 Vliv strukturalismu na další společenské vědy	157
7 Americký deskriptivismus a generativní gramatika	159
7.1 Deskriptivismus – americká forma strukturalismu	159
7.1.1 Zvláštnosti amerického strukturalismu.....	159
7.1.2 Edward Sapir a důraz na antropologii	162

7.1.3	Zakladatel deskriptivismu Leonard Bloomfield	164
7.1.4	Rozvoj deskriptivismu ve čtyřicátých a padesátých letech..	166
7.1.5	Teorie bezprostředních složek	169
7.1.6	Harrisův distribuionalismus	171
7.1.7	Pike a jeho tagmémika	173
7.1.8	Význam amerického strukturalismu	175
7.2	Generativní gramatika	176
7.2.1	Noam Chomsky a první dvě varianty generativní gramatiky.....	176
7.2.2	První období: <i>Syntaktické struktury</i>	178
7.2.3	Jádrové věty a transformace	180
7.2.4	Druhé období: zavedení sémantické složky	182
7.2.5	Hlubková a povrchová struktura	183
7.2.6	Nové pojetí syntaktické složky	185
7.2.7	Kompetence a „performance“	186
7.2.8	Současný stav a perspektivy generativní gramatiky.....	189
8	Interdisciplinární období	195
8.1	Proměny lingvistiky po druhé světové válce	195
8.1.1	Rozvoj pomezních disciplín	195
8.1.2	Pragmatický obrat	196
8.2	Lingvistika v kombinaci s exaktními a přírodními vědami...	196
8.2.1	Matematická lingvistika.....	197
8.2.2	Formální logika a lingvistika	199
8.2.3	Experimentální fonetika.....	201
8.2.4	Neurolingvistika	203
8.3	Lingvistika a společenské vědy	204
8.3.1	Psycholingvistika	204
8.3.2	Sociolingvistika.....	208
8.3.3	Etnolingvistika	211
8.3.4	Pragmalingvistika a teorie řečové činnosti.....	211
8.3.5	Textová lingvistika	212
8.4	Současná situace	212
	Literatura	215
	Seznam obrázků a tabulek	221
	Rejstřík	223